

O futuro do galego nos medios de comunicación

AFONSO EIRÉ

Director d'*A Nosa Terra*

A recuperación das linguas minorizadas está en relación directa co aumento do poder político das comunidades falantes. Os medios de comunicación xogan un papel fundamental nesta recuperación. Medios que, máis ou menos directamente, están ligados ao poder económico e político, agás raras excepcións, pois, ao longo da historia, por medio da presión, da distribución da publicidade sempre orientada aos medios máis afíns, e, tamén as multas e actuacións xudiciais, foron realizando unha «selección natural» de adecuación ao sistema.

No Pacto da Restauración as clases dirixentes galegas decidiron aumentar o seu poder político a costa de cederen poder económico. Mais o seu poder político non o sustentaron na súa Terra, senón en Madrid. O *cunerismo* e o localismo foron dúas das expresións desta política.

Os medios de comunicación foron a expresión desta abdicación da súa nación. Desmantelouse a economía galega (cría de xatos e exportación, exportación de viños, coiros, téxtil, pesca...) para primar a emigración como grande negocio.

A maioría do capital emerxente e dos xornais naceron ligados a este negocio e cunha faciana claramente localista. *La Voz de Galicia*, que, nun primeiro momento se distinguiu posicionándose contra a emigración, mudou ao constituírse en sociedade anónima.

As liberdades de comezo do século XX e, posteriormente nos anos 30, deron lugar ao nacemento dunha pluralidade de cabeceiras, co asentamento do idioma galego.

O golpe de estado e a Guerra Civil retrotraeron a situación, de novo, á Restauración. Localismo, Madrid como prisma e medida, ausencia do galego foron os resgos distintivos da prensa que perviviu.

As burguesías locais repartíronse as cabeceiras, reservándose a Igrexa Católica *El Ideal Gallego* e incautando o Movimiento Nacional *El Pueblo Gallego*.

O franquismo só tiña unha opinión –non existía o dereito á discrepancia– e, polo tanto, unha soa prensa con distintas cabeceiras.

A chegada da autonomía, que debería servir para preparar un novo Rexurdimento, só fixo asentarse nos medios de comunicación galegos o *statu quo* instaurado polo franquismo.

Non foi así nas outras nacións do Estado, e mesmo nas rexións, onde floreceron novos medios, ligados na súa maioría a unha nova visión política que se instauraba nas administracións autonómicas.

A situación periférica de Galiza foi determinante.

Na Galiza deuse a circunstancia de que o poder autonómico foi sustentado na case totalidade dos 25 anos por un partido que non cría nel; por iso digo sustentado, sen que existise vontade real de cambio nin nas relacións económicas nin nas sociais e, menos, nas políticas. Usouse o poder autonómico para seguir realizando a mesma política que en Madrid.

UNHA POLÍTICA DEPENDENTE E COLONIZADA NO ECONÓMICO E CULTURAL

A maioría dos medios de comunicación sentíronse a gusto con esta política, apoiándoa, mentres que desde a Xunta, con axudas directas e indirectas, apostaban por manter o mapa comunicacional invariábel.

Así perviviu unha propiedade dos medios familiar, fronte ao agrupamento do capital nos medios que se deu noutras latitudes.

O reparto de emisoras, de radio e televisión, acrecentou esta situación de oligopolio local e dependencia de Madrid.

Aos medios que se revelaban aplicóuselles a «industria da exclusión», que dicía Roland Barthes.

Neste panorama de control político e dependencia económica é no que nacen a radio e a televisión públicas e tamén algunhas emisoras locais.

A RTVG non só reproduce o sistema imperante (visión centralista e dependente no económico e político), senón que a aposta polo galego, que é inherente á súa fundación, foi maiormente ritual e obrigada, negándose a servir de motor á normalización lingüística e de reflexo doutra realidade.

Ao mesmo tempo, serviu para asentar as empresas familiares, que se instauraron como fornecedoras desta propia cadea convertida en soporte económico dos grandes medios locais. Deste xeito, impediuse a catarse informativa necesaria nun contraste de informacións e opinións. Facíase desde as delegacións a mesma información que nos seus medios propietarios.

A entrada de capital foráneo nos medios de comunicación de Galiza tampouco serviu, ao contrario, por exemplo, que en Cataluña, como revulsivo para o galego.

Nin a merca do *Faro de Vigo* polo grupo Moll, nin a saída de *La Opinión*, do mesmo grupo, nin as páxinas de *El Mundo* ou *ABC*, supuxeron un salto cualitativo a prol do galego ou dunha comunicación diferente.

Habería que resaltar aquí, negativamente, a aparición das páxinas galegas de *El País*, en que moitos lectores e escritores en galego puxeron tanta teima e tanta compracencia. O maior logro, negativo, por suposto, foi que moitas persoas senlleiras na defensa do idioma, que mesmo se negaban a escribiren en español nos medios preexistente, non tiveran inconveniente en se pasaren ao español, con efectos aínda non cuantificábeis para o proceso normalizador.

Así as cousas, volvendo á idea primeira, o futuro do idioma dos medios de comunicación está claro que vai ir ligado a un firme compromiso normalizador do poder político (*Galicia Hoxe*, non existiría, por exemplo, sen a axuda autonómica. O seu problema é que nace sen ser referente e tampouco opción de poder mediático, que capitaliza o seu «irmán maior» *El Correo Gallego*).

Un poder político que, en parte, tamén depende dos medios preexistentes e dos seus intereses localistas.

Polo tanto, só unha correlación de forzas diferente no poder autonómico, cunha aposta decidida pola normalización lingüística e por unha economía autocentrada, pode dar lugar a uns medios de comunicación autenticamente galegos, con poder suficiente para mudaren decididamente o proceso normalizador.

Porque o apoio do capital, a aparición de empresas fortes que aposten por medios de comunicación en galego, só é posíbel se parte do empresariado asumir Galiza e os seus intereses como propios.

Esta transformación, que xa comezou lentamente, non é posíbel tampouco sen que Galiza gaña poder político de seu e a Xunta sexa consecvente coa defensa dos nosos intereses nacionais.

A batalla por uns medios de comunicación propios vai, xa que logo, ligada directamente á batalla política polo autogoberno.

Parodiando a Mattellar, poderíamos dicir que xa non se pode falar de manipulación ou de desprezo polo galego, senón que, na actual situación «os medios son así por natureza e non poden ser doutra maneira».